

*Ecouri la Apelul semnat de acad. Andrei Galben*

**Un Apel valoros, dar care necesită niște accente**

**Nicolae Cojocaru,  
dr. în filosofie**

Consider binevenit că dl acad.-rector Andrei Galben s-a adresat cu un Apel către toți acei care aparținem de Republica Moldova, iar „L.A.” l-a publicat (numărul din 24 mai). În lână din urmă am citit în aceeași publicație și [alte texte ale sale. Însă acela despre care scriu e unul deosebit: el ne propune o viziune de ansamblu asupra realităților, mai vechi și mai noi., din această parte a arealului românesc; asupra cauzelor crizei profunde în care ne-am pomenit [și, principalul, asupra condițiilor și căilor depășirii ei, în scopul, citez din în loc de epilog, perfecționării mecanismului de dezvoltare a Republicii Moldova”.

Așadar, tema Apelului e foarte vastă și, într-un atare volum de text, nu puteau - din start să fie analizate toate aspectele ei. E adevărat hi faptul că aici la cine știe ce descoperiri nu te [poți aștepta, conținutul acestei teme fiind, într-o [măsură sau alta, elucidat de către acei care-și [aduc aportul la luminarea acelor dintre concetățenii noștri care - încă foarte mulți - mai rămân rătăciți. De menționat, totodată, că despre aspectele la care Apelul se referă sunt spuse - convingător - multe adevăruri de care trebuie neapărat să țină în permanență cont atât clasa politică, cât și toți cetățenii R. Moldova, în care scop suntem datori să le repetăm cât mai frecvent. Cu toate acestea, nu consider adecvate (dar nici binevenite chiar și pentru autor!) astfel de aprecieri la adresa Apelului, pre cum sunt acelea pe care le face, la sfârșitul articolului său, dl dr. hab. Dragoș Vicol („L. a.” din 7 iunie, p. 7). acestea ignorând orice măsură și criteriile de care trebuie să ne conducem în asemenea cazuri...

Mai mult ca atât, din marea stimă față de cititorii săptămânalului, scriu aceste rânduri întru a atrage atenția asupra faptului că. în viziunea mea, la analiza unora dintre aspectele atinse în Apel erau absolut necesare niște accente (spațiul necesar putând fi găsit pe seama disciplinării expunerii). Or, fără acestea cele spuse în fragmentele respective fie nu-și au rostul acolo, fie ceea ce-i mai grav, lasă posibilități pentru ca poziția autorului să fie interpretată în mod diferit (dar nu și nevinovat), fie chiar nu sunt adecvate cu realitatea... întru confirmare, voi continua după text, din considerente de spațiu oprindu-mă, evident, doar asupra câtorva astfel de locuri.

Cetățenii Coreei de Sud, citez din col. 1, „s-au unit, au depus eforturi susținute pentru a-și salva țara”. Dacă recunoaștem (dar trebuie să recunoaștem!) că o atare unire e condiția sau una] din condițiile principale pentru ca și noi să putem ieși din criză, suntem obligați să spunem, de fiecare dată, de ce această unire încă ne lipsește. Adică care e aici partea de vină a minoritarilor de la noi (și a susținătorilor lor din exterior), dar și, evident, a moldovenilor (cu deosebire a acelor politicieni care tot pretind că ne promovează interesele, naționale și de altă natură). Am scris și publicat de mai multe ori că e absolut necesar un program de stat de integrare a minoritarilor cu populația autohtonă, program care să fie realizat consecvent, indiferent de culoarea poliți-că a guvernărilor, dar cine la noi ia în considerare astfel de propuneri?!...

Apelul întrebă, rezonabil: „...dar ce a făcut fiecare dintre noi, cetățenii Republicii Moldova, pentru ca acest stat să dețină o poziție economică bună în Europa?” Din cele ce urmează sunt foarte importante cerința ca fiecare să muncească calitativ, dar și ideea că cetățenii sunt datori - în propriile lor interese - să susțină activitatea statului, să contribuie la îmbunătățirea ei. Iar puterea de stat e obligată să nu ignore astfel de eforturi (o atitudine de care noi ducem lipsă). Însă modalitatea în care întrebarea de mai sus e formulată în Apel (Ce a făcut fiecare dintre noi...?) nu mi se pare tocmai corectă. Pentru că pune răspunderea tuturor într-o singură oală. Or, e știut că succesele activității economice și deci prosperarea economiei depinde în măsură foarte mare, întâi de toate, de calitatea legislației și gradul de aplicare a ei. Or, răspunderea pentru acestea nu trebuie pusă în măsură egală sau, în anumite privințe, chiar nicidecum asupra tuturor.

Pe de altă parte, dacă vrem să fim obiectivi, aici trebuie să recunoaștem că mulți dintre minoritari, dar și dintre moldovenii nostalgici după defuncta US, fiind adversari ai independenței R. Moldova față de Rusia, se bucură mai mult nu de modestele noastre succese sau realizări, ci mai degrabă de insuccesele acestui stat, dorind ca ele să ne readucă cât mai curând la picioarele imperiului de la răsărit...

În compartimentul Cultura juridică se afirmă că „nu se deosebește substanțial viziunea generației de etnie rusă în raport cu populația băștinașă. Dacă tinerii moldoveni continuă să moștenească tendințele de supușenie și ascultare, apoi cei de etnie rusă sunt dominați, în mare parte, de sindromul națiunii dominante”. Nu e clar care este atunci sensul afirmației că „majoritatea ... copiilor de etnie rusă, concomitent cu moldovenii, cred în prezentul și viitorul acestui stat”. Fiindcă, chiar dacă în fraza precedentă - ca ea să fie corectă s-ar fi specificat că vorba e despre viziunea generațiilor de azi ale rușilor de la noi și ale moldovenilor în raport cu viziunea generațiilor precedente, chiar și în așa caz afirmația despre credința „copiilor” moldoveni și ruși în viitorul statului R. Moldova se cerea completată cu specificarea că o parte a lor văd acest viitor în apropierea și integrarea cu UE, în timp ce altă parte ne împinge în proiectata uniune euro-asiatică...

Așadar, aici, ca și în cele spuse despre istorie și limbă, ne lovim iarăși și iarăși de nevoia stringentă, de a depăși dezbinarea populației R. Moldova, o problemă pe care autorul textului vizat a ocolit-o...

Apelul învinuiește breasla istoricilor de faptul că tinerii care s-au născut în R. Moldova (chiar și acei care devin studenți) „nu au o claritate referitor la cine sunt și de unde vin..., sunt români sau moldoveni”. Or, semnatarul Apelului știe foarte bine anume care parte a breslei sale încurcă izele și induce conștient în eroare populația credulă. Apelul ne îndeamnă „să respingem tratarea istoriei de pe principiile valorilor de altădată”, însă fără ca acestea să fie nominalizate. Textul continuă cu afirmația - corectă că „ar fi o eroare să tratăm istoria noastră prin prisma unor sau altor școli istorice, a unor sau altor partide politice”. Dar încheie - șocant - cu teza că „o istorie obiectivă n-a fost și nu va fi. Dintotdeauna, tratarea istoriei va avea un caracter relativ, în funcție de scopurile pe care și le pune un autor sau un grup de autori”.

E adevărat că în știința istoriei persistă întotdeauna și ceva relativism, subiectivism. Dar nu în măsura care ar permite, figurat vorbind, ca negrul să fie considerat alb și invers. Iar dacă cineva procedează astfel, asta ține de sănătatea psihicului și a moralului respectivului „istoric”. De aici, oricare ar fi, citez din Apel, „modul de elucidare a evenimentelor și faptelor”, nu există temeuri științifice pentru a nega, spre exemplu, că, acum 200 de ani, Moldova de est a fost crotopită de către Rusia. Și e de mare mirare că în Apel acest eveniment e ocolit, or, în realitate de acolo ni se trag toate relele prin care am trecut și care ne mai afectează...

Invocarea de către autor a exemplului Franței și Germaniei nu-i susține poziția: aceste popoare și țări n-au renunțat nicidecum la propriile lor istorii. Politicienii lor au decis doar - foarte înțelept - ca relațiile dintre aceste state să nu se construiască pe invocarea. În prim plan, a celor ce au avut loc în aceste relații în deceniile II-V ale secolului trecut.

M-au mirat mult și unele dintre frazele referitoare la limbă, cu deosebire întrebarea - retorică - adresată „tuturor savanților, specialiștilor în materie de lingvistică! De ce nu vă pronunțați în acest sens?” În care sens anume, nu mi-e clar, dat fiind că lingviștii au argumentat de nenumărate ori că limba populației autohtone a Republicii Moldova de Est e limba română, că așa-zisa limbă moldovenească, deosebită de limba română, e o invenție agresivă a ideologiei țaristo-sovietice...

Dar, ca să închei pe un ton mai optimist, mă asociez completamente cu critica Apelului la adresa Strategiei de dezvoltare a Republicii Moldova până în anul 2020. Ca și: cu pledoaria pentru cultură; cu îndemnul de a asigura pentru tinerii noștri posibilități reale de afirmare acasă; cu dorința de a îmbunătăți radical calitatea educației și a studiilor, dar și, bineînțeles, pe cea a guvernării statului, de ea depinzând foarte mult viața cetățeanului. Și cu alte gânduri valoroase și actuale din textul vizat.